

БЕЛЕЖИТИ ДАТИ 9 май - Ден на Победата

9 май 1945 година е победен завършек на Великата Отечествена война, в която народите на Съветския Съюз дадоха над 27 милиона жертви. Преди 67 години бе обявена капитулацията на фашистка Германия и милиони мирни жители по света, пострадали от нашествието на "кафявата чума", получиха свободата си.

На 8 май 1945 г. в Карлсхорст (Берлин) маршал Жуков приема от фелдмаршал Вилхелм Кайтел безусловната капитулация на Нацистка Германия.

На 9 май в Берлин са подписани документите по капитулацията на Германия пред СССР от фелдмаршал Вилхелм Кайтел, генерал-полковник Ханс-Юрген Щумпф и адмирал Ханс-Георг фон Фридебург.

Съветският маршал Георгий Жуков подписва от името на Сталин, а британският маршал Тедър от името на Дуайт Айзенхауер.

На 24 юни 1945 г. маршал Георгий Жуков приема и триумфалния Парад на победата в Москва.

Командващият парада маршал Константин Рокосовски язди черен кон, а приемащият парада маршал Жуков бял кон.

Парадът завършва с хвърлянето от колона съветски войници на 200 германски военни знамена и щандарти под ударите на барабани на специална платформа пред мавзолея на Ленин. Първото хвърлено знаме е щандартът на Първа СС дивизия "Лайбщандарт СС Адолф Хитлер".

По време на парада вали дъжд, поради което в него не вземат участие военновъздушни сили.

Втората световна война отне живота на над 50 милиона души, повечето от които в разцвета на жизнените им сили. Тази война разори икономиките на страните и върна общественно-икономическото им развитие десетилетия назад.

Годишнината от края на Втората световна война (1939-1945) се отбелязва във всички страни от антихитлеристката коалиция начело с Русия, САЩ, Великобритания и Франция.

ВЪТРЕШНО СЪЮЗЕН ЖИВОТ В управителния съвет на ССБ

На 2,3 и 4 май 2012 г. в хотел "Хоризонт" в Обзор се проведе заседание на Управителния съвет на ССБ. Заседанието беше изцяло подчинено на подготовката на последните материали за предстоящото в края на месеца Второ заседание на 16-ото Общо събрание на пълномощниците на организацията.

По точка първа членовете на управителния съвет разгледаха и приеха отчета за дейността на ССБ през 2011 г.

В отчета е отбелязано, че 2011 г. е преминала изцяло под знака на 90-годишния юбилей на нашата организация. На централно и регионално равнище са приети амбициозни програми за отбелязването на това значимо събитие. Целият състав е проявил изключителна активност. Той е реализирал множество мероприятия, които доведоха до сплотяване на организацията и популяризиране в обществото на

нейната значима кауза.

В отчета, който ще бъде предложен на вниманието на пълномощниците на общото събрание, се открояват някои от следните по-важни моменти:

- През отчетната година ръководството на ССБ продължава активно да се включва в дейността на Националния съвет за интеграция на хората с увреждания към Министерски съвет. Със съжаление трябва да отбележим, че редица нормативни документи, отнасящи се до правата на хората с увреждания, са приемани, без да бъдат обсъдени в този консултативен орган, което е груба форма на дискриминация и нарушение на Закона за интеграция на хората с увреждания.

- В началото на разглеждания период в ССБ са членували 16 836 души, а към 31.12.2011 г. те са 16 232, от тях зрящите са 6. Със загубена работоспособност от 71 до 90% са 4 572 членове и над 90% - 11 654. Новоприетите са 899, прекратили членство в ССБ - 397, починалите съюзни членове - 1 110.

- През отчетния период Съюзът на слепите продължава да работи за разширяване на мрежата от центрове за социална рехабилитация и интеграция на хора с увредено зрение. След двугодишни усилия на председателите на ССБ и РСО София г-жа Фандъкова - кмет на столицата, откри като делегирана държавна дейност "Център за социална рехабилитация и интеграция на хора с нарушено зрение". Днес тези звена за социални услуги устойчиво функционират в още 8 града - Сливен, Варна, Ямбол, Бургас, Тополовград, Добрич, Габрово и Шумен. Натрупвайки опит и отчитайки високия ефект на тези институции при ресоциализацията на незрящите, нашата организация е разработила и спечелила проект, финансиран от Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси", за разкриване на "Центрове за социална рехабилитация и интеграция на хора с нарушено зрение" в градовете Русе и Перник. В хода на реализацията на проекта са получени нови помещения за осъществяване на тази дейност в бъдеще и са стартирани процедури за превръщането ѝ в държавно делегирана. В случай че тези усилия се увенчат с успех, броят на централите за социална рехабилитация и интеграция на незрящи в България ще нарасне на 11. По отчетни данни общият брой клиенти, ползвали предлаганите услуги от централите в страната, е 501.

- През 2011 година в студиото за звукозапис са изработени 5 786 диска, от които:

-162 нови заглавия, записани на 83 диска за 1 983 часа;

-155 възстановени заглавия, записани на 83 диска за 2 069 часа;

- Запис на месечните говорещи списания на 1 712 диска за 253 часа.

Общият тираж за фонотеките (списания и книги) е 1 288 диска.

- Ръководствата на ССБ и регионалните структури продължават да създават условия за развитие на художествено-творческата и спортно-туристическата дейност и да осигуряват ресурси за публични изяви. Общият брой на любителите на певческото, инструменталното и поетичното изкуство е 288, а изнесените концерти и представления са 168. Общият брой на активно занимаващите се със спорт и туризъм е 1068 човека. Те са участвали в 381 състезания и походи.

- По отношение на трудовата реализация на членовете на ССБ в доклада се отбелязва, че работещите членове на сдружението са 603. От тях в системата на ССБ и в централите за социална рехабилитация и интеграция в Габрово, Русе и Перник са работили 51 човека с нарушено зрение. В специализираните предприятия "Успех" през отчетния период са работили 121 човека с нарушено зрение, а останалите 431 човека от работещите са заети във фирми и упражняват собствен бизнес.

Управителният съвет на ССБ дава висока оценка на дейността през 2011 г. на регионалните и териториалните организации на сдружението ни. За поредна година активът на организацията е демонстрирал своята инициативност, допринасяйки за извеждането от социалната изолация на членовете на ССБ и за повишаването на техния интегритет.

По втора точка беше обсъден отчетът за дейността на НЦРС Пловдив през 2011 г.

В рамките на отчетната година от услугите на центъра са се възползвали 352 човека, като центърът постоянно увеличава количеството и многообразието на предлаганите услуги. Всичко това даде възможност на членовете на управителния съвет не само да приемат отчета на рехабилитационния център в Пловдив, но и да изразят своето голямо задоволство от неговата дейност.

Следващата точка премина в обсъждане на промени на някои нормативни документи, регламентиращи дейността на ССБ. Привеждането на нормативната база в съответствие с приетите през миналата

година изменения и допълнения в устава на Съюза на слепите е едно много отговорно задължение на управителния съвет. Съгласно разпоредбите на устава, онези документи, които могат да се променят само от общото събрание, ще бъдат внесени за разглеждане на неговото следващо заседание.

По точка четири управителният съвет се запозна с резултатите от последните проверки на контролния съвет в Русе, Шумен, Стара Загора и Силистра. Ще спомена само крайните изводи от проверките. Комисията със задоволство констатира, че организационната и финансовата дейност на РСО Русе, на РСО Шумен, РСО Силистра и РСО Стара Загора е водена на високо професионално ниво и няма допуснати нарушения.

Следващата точка от дневния ред включваше награждаването на дейци, допринесли за развитието на ССБ. По предложение на председателя на Съюза на слепите със златно отличие бе удостоена г-жа Валя Мардеросова, председател на РСО Русе. По предложение на председателя на РСО Пловдив със златно отличие беше удостоен Георги Генов, а със сребърно Иван Ипчев. По предложение на председателя на РСО София със сребърна значка беше удостоен Христо Христов, председател на контролния съвет към РСО София.

След изчерпването на точките от дневния ред заседанието беше закрито.

Димитрина МИХАЙЛОВА

Годишен организационен отчет на ССБ за 2011 г.

Ръководствата на териториалните съюзни организации и на регионалните съюзни организации изготвиха и изпратиха своевременно годишните организационни отчети.

Отчетът на РСО Смолян беше върнат за цялостно преработване, а на някои други РСО се наложиха незначителни поправки в данните, което се извърши по телефона.

Общият брой на съюзните членове за 2011 г. е 16 232.

Членският състав на ССБ е намалял с 3.59% в сравнение с 2010 г.

Новоприетите членове през годината са 899. Най-много новоприети има в РСО Пловдив - 150, и в РСО Плевен - 104.

Отпадналите от ССБ съюзни членове са 1 507, от които починалите са 1 110. Прекратилите членството си са 397. Прави впечатление, че в РСО София са най-много хората, които са прекратили членството си в ССБ - 118. За прекратили членство в ССБ се считат тези, които са напуснали сами и тези, които не са заплатили членския внос за отчетната година. Вероятна причина за големия брой, прекратили членство в РСО София, е фактът, че не е достатъчно уточнен съставът на обединената организация "Съединена", сформирана от три бивши ТСО. Още повече че досиетата на съюзните членове от трите бивши ТСО са събрани в кашони и се намират в стаята, където приемат председателите на петте ТСО към РСО София, на ул. "Цар Симеон" 110.

Също така е впечатляващ и броят на прекратилите членството си в ССБ в РСО Монтана - 103.

В РСО Смолян, РСО Силистра, РСО Кюстендил и РСО Кърджали няма прекратили членството си хора.

От общия състав на членовете за отчетната година незрящи с над 90% загубена работоспособност са 11 654, а от 71% до 90% са 4 572. Зрящи съюзни членове са 6 души.

По пол членският състав се разпределя така: жени - 8 705, мъже - 7 527.

Възрастовият състав на организацията е следният:

- до 30 г. - 575;

- от 30 г. до 60 г. - 4 682;
- над 60 г. - 10 975.

По степен на образование членският състав се разпределя:

- с начално образование - 2 885;
- с основно образование - 7 048;
- със средно образование - 5 108;
- с полувисше образование (колеж) - 437;
- с висше образование - 754.

През отчетната година териториалните съюзни организации са 106 - с намаление от две организации в сравнение с 2010 г.

Предоставяме на вашето внимание класацията на регионалните съюзни организации, съгласно техния членски състав, както и процентното му намаление или увеличение:

1. РСО Пловдив – 2 837 (-3.17%);
2. РСО София – 1 595 (- 8.49%);
3. РСО Плевен – 1 433 (-2.52%);
4. РСО Монтана – 1 414 (- 9.99%);
5. РСО Стара Загора – 1 313 (-3.67%);
6. РСО Варна – 1 298 (-2.04%);
7. РСО Сливен – 1 074 (-1.10%);
8. РСО Дряново – 1 052 (-6.65%);
9. РСО Смолян – 721 (+2.41%);
10. РСО Шумен – 632 (- 2.77%);
11. РСО Бургас – 617 (-5.95%);
12. РСО Русе – 553 (-1.07%);
13. РСО Кърджали – 523 (+2.95%);
14. РСО Кюстендил – 445 (+ 0.91%);
15. РСО Благоевград – 432 (+3.60%);
16. РСО Силистра – 293 (+ 2.45%).

Извършените проверки от контролните съвети са 9 на РСО и 64 на ТСО.

В съюзните предприятия работят общо 121 души, а в организационните звена – 40. Работещите извън системата на ССБ са 442.

В съюзните почивни станции през отчетната година са почивали 745 души, а в санаториуми – 358.

Парично подпомогнати от Съюза на слепите през годината са 1024, а натурално подпомогнати – 4759 съюзни членове.

Преминали курсове на обучение в НЦРС Пловдив през отчетната година са 65 души, а в центровете за социална рехабилитация са обслужени 501.

Владеещите брайлово писмо съюзни членове са 630, а владеещите чужди езици – 496. С компютърни умения са 811 съюзни членове.

През отчетната година във висши учебни заведения се обучават 156 съюзни членове. Ползващите говорещата книга са 787.

В културната и спортната дейност през отчетната година данните сочат, че в художествената самодейност са се включили 288 души, а активно спортуващите в спортните секции са 1068. В международната спортна дейност са взели участие 21 спортисти в 8 състезания, като класиралите се в призовата тройка са 7.

Живка ПАВЛОВА

На 25 април ТСО Левски проведе своето годишно-отчетно събрание. И този път, въпреки че членовете ни в по-голямата си част са затруднени да посещават каквото и да било мероприятие, посещаемостта беше много добра.

Гости на събранието бяха зам.-кметът на общината - г-н Здравко Дафинов, от дирекция "Социално подпомагане" - Красимира Маринова и Галя Енчева, от РСО Плевен - Милка Танкова, Невяна Сотирова и г-жа Кишева.

След избора на ръководни органи на събранието председателят Тодор Любенов прочете отчетния доклад, финансовия отчет и програмата за развитие на организацията ни до края на годината. Активността беше голяма.

Пред г-н Дафинов бяха поставени проблемите, които изискваха неотложно решение - като организацията на работата в клуба и предоставянето на общинския микробус в помощ на незрящите хора. Питахме за програмите "Социален асистент", за достъпната градска среда, за обществения ред, за благоустрояването, зададохме и други важни въпроси, на които той отговори изчерпателно.

Г-жа Танкова даде висока оценка за работата на УС на ТСО и организацията ни като цяло.

След изчерпването на дневния ред събранието беше закрито.

Нашите редовни спонсори отново ни осигуриха закуска, за което сърдечно им благодарим!

Иванка ХРИСТОВА

КУЛТУРА Изкуството - паралелна вселена

На 18 април бе открита първата национална изложба от творби на художници с различни физически увреждания, организирана от национално представителните организации на и за хора с увреждания в рамките на проект, финансиран от фонд "Социална закрила" към МТСП, и със съдействието на Агенцията за хората с увреждания и Съюза на българските художници. Изложбата премина под надслов "Изкуството - паралелна вселена".

След успешния си дебют в Народното събрание през месец март картините и техните автори, в разширен състав, бяха представени в Националната художествена галерия на ул. "Шипка" 6 и в продължение на 10 дни представители на различните институции и столичната общественост имаха възможността да се докоснат до необятния талант на хората с различни физически дефицити - 82 автори с над 180 художествени творби.

Красиви произведения на изкуството представляваха изложените дърворезби, графики, картини, рисувани с маслени бои и стъклопис, а също и изработените малки пана от приложни материали, плод на таланта на деца с ментални затруднения от центъра "Свети Мина".

И тук художниците със зрителни затруднения се бяха представили на едно твърде високо ниво, въпреки че поради спецификата на заболяването си създаването на картина за тях представлява много по-сериозно предизвикателство, отколкото за хората без зрителни проблеми.

Достойна част от изложбата бяха графиките на Стоян Филев, Боряна Веселинова, Верка Стойкова, която рисува с пръсти, керамичните изделия на възпитаниците на курсовете по приложно изкуство от ЦСРИ Пловдив.

На официалното откриване присъстваха министърът на труда и социалната политика Тотю Младенов, директорът на АХУ Минчо Коралски, зам.-министърът на труда и социалната политика Валентина Симеонова, експредавателят на бившия фонд за рехабилитация и социална интеграция Мариана Кърковска, Екатерина Ташкова от Агенцията за хората с увреждания, представители на Съюза на

българските художници и много гости.

В по-голямата си част авторите сами бяха оценили своите картини, а останалата част бяха оценени от пловдивския художник Жорж Трак.

С кратки приветствия към авторите и гостите на откриването се обърнаха министър Младенов, зам.-министър Симеонова и директорът на АХУ Минчо Коралски, както и зам.-председателят на СБХ. Официалното откриване приключи с музикален поздрав от момичетата от вокална група за поп и рок музика "Феникс" към софийската РСО на ССБ.

С преминалата десетдневна национална творческа изява хората с различни физически дефицити за пореден път доказаха на обществото, че притежават изключителен талант, богата духовност, повишена чувствителност и усет към заобикалящата действителност, както и мощен творчески потенциал. Организаторите на изложбата считат, че тя трябва да се превърне в традиционна част от богатия културен календар на столицата. В съответствие с добрите европейски практики тя е още една крачка напред в сложния процес на интеграция на хората с увреждания в България и активното им социално включване като равнопоставени граждани на българското общество.

Марина ПЕТКОВА

ЛИЧНОСТИ 100 години от рождението на Димитър Домузчиев - □незабравим музикант, мениджър и педагог

*"Пий мастика с таратор
и му пее чуден хор.
Председател на съюза -
и зовеше се Домуза."*

Тези четири закачливи стиха са написани от някогашния съюзен сатирик Лало Павлов за един от най-колоритните председатели на Съюза на слепите в България Димитър Домузчиев. А този почитател на мастиката с таратор и на хоровото пеене, според композитора Стоян Бабеков, е талантлив диригент, великолепен музикален педагог и много добър цигулар.

През председателския мандат, отключил сатиричната муза на прочутия софийски "сесебе-зевзек" бай Лало, самият Домузчиев на шега се е определял като "цар на слепите". Негови съвременници разказват, че уж той разхождал своя наследник Панайот, влачейки детската количка след себе си, почуквайки с бастун и викайки: "Вардааа, дайте път на царя на слепите!". Зад привидната му грубост и недодяланост изглежда се крие развито чувство за хумор, висока интелигентност, прагматичност и мениджърска агресивност в добрия смисъл на това понятие. Явно че Димитър Домузчиев си е имал много сериозни основания за високото си самочувствие, граничещо много често с високомерие и надменност. Но социалната му интелигентност пък е имала доста сериозни дефицити. Той не е умеел да ухажва нито подчинените си, нито високостоящите над него. Дори с електората си той се държал грубо, надменно и безпардонно. И затова този електорат го издържал само един председателски мандат (1955-1959), въпреки неговите мениджърски таланти, въпреки големите му заслуги в грижите за българските слепи, за тяхната трудова заетост, за техни важни социални придобивки. Както казва неговият съвременник Марин Матев, Димитър Домузчиев не е умеел да котка, да ухажва невиждащите хора. И те, неговите съсъдбеници, не му прощават. Той е обект на закачки и в други по-големи творби на самобитния хуморист Лало Павлов, включващи и донжуанските забегки на директора Домузчиев,

които не са печатани, за съжаление, а са се разпространявали от уста на ухо най-вече сред учениците от Държавния институт за слепи (сега Училище за деца с нарушено зрение "Проф. Иван Шишманов") и сред софийските невиждащи колеги. И сега, след толкова десетилетия, някои от тези, изглежда незабравими, стихове на несъмнено талантливия сатирик ми издекламираха от раз Марин Матев и Стоян Бабеков.

"Но по време на председателя Домузчиев" - спомня си с дълбока благодарност Иван Димитров от Варна - "се основаха производствените предприятия на ССБ в Пловдив и във Варна, давали хляб на стотици хора с нарушено зрение десетилетия наред. Уредиха се и пенсиите на слепите...".

Но не само за пенсиите и за разкриване на специалните предприятия в Пловдив и Варна има големи заслуги талантливият сливналия. Димитър Домузчиев има изключителен принос за създаването на професионалния хор на слепите, пак според същия Марин Матев. А присмехулникът Марин Матев, на когото много хора дължат колоритните си и понякога малко причудливи прякори, как да е не хвали. Димитър Домузчиев е роден в Сливен - "града на стоте воеводи", на 21 май 1912 година. Като много други деца с нарушено зрение от онова време той също завършва Държавния институт за слепи. Той е първият сляп в България, който е приет за обучение в наше висше учебно заведение. Негови съвременници твърдят, че Михаил Шекерджиев, първият му учител по цигулка, много сериозно е помогнал за записването му като студент в Музикалната академия, София, където изучава цигулка и диригентство. Според неговия син Панайот той е бил и на 4-годишна специализация в Германия. Дългогодишният учител по музика Борис Будичев също потвърждава тази информация, като я допълва с това, че престоят в Германия на специализанта е бил за сметка на Фонд "Царица Елеонора".

Стипендията, по спомени на диригента Бабеков, е отпусната по лична препоръка на цар Борис III. И тази царска стипендия ще бъде големият грях на председателя Домузчиев, посочен от Данаил Чекръкчиев в конгресните разисквания през 1959 година. "Не може царски стипендиант да бъде председател на Съюза на слепите в България!" - пенел се въпросният делегат, свидетелства Костадин Дечев, един от представителите на Пловдив в този конгрес. Данаил Чекръкчиев сочи и други слабости на неподражаемия председател като пристрастията му към алкохола и монархизма, припомня си Димитър ПарAPANOV - друг млад делегат от Пловдив. И артист-хористите от професионалния хор на слепите, за чието създаване Димитър Домузчиев изиграва решаваща роля, тропат с крака, дюдюкат и викат "Долуууу!" и "Вън!", спомня си с възмущение варненският делегат Иван Димитров. В случая си припомням за крилатото твърдение на великия руски писател-психолог Фьодор Достоевски че "няма ненаказано добро"... Но и Христос изглежда е много прав, заявявайки, че никой не е пророк в своето село, в своя дом и сред своите близки. Твърди се също от участници в тези събития, че артист-хористите от професионалния хор на слепите тогава са били много влиятелна сила и че те на конгресите през 1955 и 1959 година са сваляли съюзните председатели.

Димитър Домузчиев, заедно с Михаил Шекерджиев, е съосновател през 1935 година на Смесения хор "Балкан" при Дружеството на българските слепи и негов пръв сляп диригент, твърди Стоян Бабеков, най-дългогодишният диригент (29 години) на Професионалния хор на слепите, смятан за наследник на хор "Балкан". Маестро Домузчиев е добър хоров диригент и ръководеният от него хор печели конкурс в град Горна Джумая (сега Благоевград). "Дни наред" - спомня си Марин Матев, тогава десетинагодишен ученик в института - "се коментира този голям успех на хор "Балкан, за което пишат и тогавашните вестници".

По време на бомбардировките през 1944 г. Димитър Домузчиев е евакуиран от София в село Градец, Котелска община, родно място на Димитър Ганев, виден политик и държавник от 50-те години на миналия век. По време на своето пребиваване в това котелско село невиждащият музикант може би се запознава с комуниста Димитър Ганев - преди 4 години освободен от румънски затвор. Това "землячество" на председателя Домузчиев, предполага Костадин Дечев, впоследствие му помага по-лесно и бързо да решава редица проблеми на българските слепи. В това село диригентът Домузчиев се запознава и със своята бъдеща съпруга Веселина, от която има две деца - син и дъщеря.

Димитър Домузчиев е директор на Софийския държавен институт за слепи от 1 март 1945 г. до 30 септември 1948 г. През този период е създател и диригент на училищния хор. Като диригент е полагал изключителни грижи за вокалната постановка на гласа на своите хористи, разказва Стоян Бабеков, певец от този хор. Домузчиев е автор на музиката и текста на химна на Държавния институт за слепи. Той дирижира концерта на училищния хор във Военния клуб, състоял се през 1947 година, на който

присъства тогавашният министър-председател на България Георги Димитров.

Височайшето посещение станало факт благодарение на напористия контрагент Елена Христова, припомня си Марин Матов. Борис Будичев, тогава ученик в института и също хорист в училищния хор, разказва, че българският премиер се ръкува с всеки един ученик поотделно. След концерта премиерът Димитров се среща с Димитър Домузчиев и го пита какво може да направи за българските невидящи хора. И тогава Димитър Домузчиев дава идеята за създаване на професионален хор от слепи. Георги Димитров прегръща тази идея и по негово разпореждане още през следващата 1948 г. се създава Професионалният хор на слепите.

След като е уволнен, на ексдиректорът се налага да поработи като редови артист-хорист цели шест години (1949-1955) в Професионалният хор на слепите, за чието създаване прави предложение само преди две години, сякаш за да си осигури резервно работно място. Заедно с другите хористи, със съответната бригадирска премяна, и той обикаля по тогавашните бригадирски обекти, за да пеят вечер край бригадирските огньове. И от едно такова турне артист-хористът Домузчиев се сдобива, най-вероятно с помощта на Марин Матов, и с новия си бригадирски прякор - "Щурманът".

След неговия председателски мандат, може би за да не създава проблеми на новото ръководство на ССБ, от 1959 г. е определен за редактор на списание "Художествена самодейност", което списва до края на живота си.

Димитър Домузчиев е автор на хоровите песни "Ти, Иринке, леко тропай", "Залюляла се нова люлка", "Сливенско хоро" и на цигулкови пиеси. Той аранжира за хорово изпълнение "Пъстървата" от Франц Шуберт, като превежда и нейния текст, а също и панслависткия химн "Хей, славяни" за своя училищен хор, пак по информация на Стоян Бабеков.

Димитър Домузчиев умира твърде рано - на 30 ноември 1972 година в София, едва навършил 60-годишна възраст. Той не е успял да популяризира няколко свои творби поради липса на асистент, който да му пише нотите на нормален шрифт, съжалява маестро Бабеков.

Не познавах лично Димитър Домузчиев, чиято противоречива личност е обвеляна с толкова митове и легенди. Но неговите съвременници, които почти цяла година разпитвах, говореха за него с голямо уважение и респект. Несъмнено, Димитър Домузчиев има своите приноси в хоровото дирижиране и композиране, а също и в грижите за слепите, най-вече за тяхната трудова заетост.

Ангел СОТИРОВ

ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ДРУГИТЕ МЕДИИ Въпреки липсващото му зрение, Ангел Сотиров е сякаш един щастлив пенсионер

Впрочем, когато се ражда, той има някакво зрение, което използва до своята 17-годишна възраст, преди да го загуби съвсем. Десет години Ангел Сотиров е обикновен синевлуз работник, почти 10 години е чиновник в централата на Съюза на слепите в България, член е на редакционните колегии на списанията "Зари", "Обучение и рехабилитация на зрително затруднените" и "Есперанта файреро". 13 години и 13 месеца е директор на Националния център за рехабилитация на слепи в Пловдив, учредител е на фондация "Рехабилитация на слепи" и цели 10 години е неин председател. Основател, издател, главен и единствен редактор на говорещото списание "Литературно списание". Дори две години е хоноруван преподавател в Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" по "Основи на тифлопедагогиката".

- Началото?

- Роден съм в село Васил Левски - старозагорско. Потомък съм и по бащина, и по майчина линия на български бежанци от Караклисе - Димотишко. Там се корени изглежда по-късният ми интерес към съдбата на западнотракийските българи. Още от дете много обичах книгите, театъра и чуждите езици. Освен задължителните в училище руски и френски, аз усърдно като юноша бледен изучавах есперанто и турски. Отначало мечтаех да стана ваксаджия или файтонджия, а по-късно - преводач или библиотекар. И една пикантерия. На около 16-годишна възраст съчиних и разпространих сатирична поема за мой братовчед - стар ерген. Роднината не беше никак възхитен, че го увековечавам в мерена реч. Изрази чувствата си към мен и към моята творба, като ми хвърли един як бой. И моята сатирична муза замлъкна за цели пет години. Тя се пробуди чак през 1965 година, когато съвсем предпазливо сътворих три епиграми, които споделих със синеблузите си колеги.

- Образованието?

- авършил съм психология и тифлопедагогика в СУ "Св. Климент Охридски".

- Творчеството?

- Автор съм на 4 книги и съавтор с Албена Алексиева на "Кучето-водач". Съставител съм на различни сборници, сред които и на три литературни. Първата ми книжка е с психологическа проблематика и е озаглавена "Слепите в огледалото на другите". Втората моя книга "Българските организации на слепи - вчера и днес" от 2005 г. краси рафтовете на Конгресната библиотека във Вашингтон, на Публичната библиотека в Ню Йорк и на Московската държавна библиотека. Третата - "Рехабилитация на хората с нарушено зрение", е на педагогическа тематика. А през миналата година се появи и първата ми сатирична книга - "Зелени графомании", която излезе с псевдонима Евангел Чилингиров. Мои текстове, психологически и други, от 1987 г. са превеждани и публикувани на руски, украински, сръбски, македонски, черногорски и други езици.

- Семейството?

- И двете ми дъщери - Тонислава и Неда, са с по две висше образования, едното от които е по социология. Засега сякаш са се увардили успешно от графоманската зараза на своя баща.

- Вярата?

- От дете до ден днешен съм имал постоянно нужда от нея. Посещавал съм църкви и молитвени домове, дори когато съм бил и комсомолски секретар.

- Гафове?

- Моите гафове са десетки и аз отдавна съм замислил да посветя на тях цяла книга. Но мога да спомена два-три по-фрапантни. Аз бях голям натегач в работата, вероятно компенсаторно, обладан от някаква свръхамбиция да се доказвам. И изглежда, поради тоя мой порив към успех, а и по причина на свръхемоционалния ми темперамент, аз бях прекалено взискателен към членовете на моите екипи, наказвах ги, дори съм се разделял с доста хора. Уволнявал съм дългогодишни мои приятели и приятелки - естествено. И сега от дистанцията на времето ми се струва, че май доста съм прекалявал с наказанията и уволненията. А и с предългото директорстване – 14 години и един месец, цели три президентски мандата. И още един мой резил. Точно историческата ми книга, голямата моя гордост, която Конгресната библиотека прие, ми бе върната доста любезно, когато се опитах да я подаря на двама мои съседни. Въпреки че в книгата имаше 12-13 снимки, изглежда на тях въобще не им беше до слепи, до техните организации.

- Сегашните занимания?

- Изглежда аз винаги съм обзет от някаква мания. От Димитровден до Гергьовден ме друса графоманията, а от май до октомври съм обладан от агромания. През зимния период съчинявам с помощта на моя лаптоп разни текстове, работя върху ръкописите на евентуални мои книги. "Горките дървенца, превърнати в хартия", както казва един мой приятел - поет. През топлите месеци пък се правя на овощар, като прекарвам доста време в моето родно село, съвсем близо до природата, до любимите ми дървета - овощни и декоративни. Така се опитвам да откликна и на апела на Жан-Жак Русо - "Назад към природата!".

- Връзката със света?

- Благодарение на интернет и компютъра светът вече е едно голямо село. С часове общувам по скайпа и в други интернет-форуми с хора от целия свят с помощта на есперанто. Давам също всяка седмица двучасови дежурства в един международен интернет-дом на културата, където използвам и руски език.

- Равносметката?

- Много е рано за нея. Та аз дори не съм навършил още 75. Макар че професионалната ми кариера е почти като на американски писател. Какво ли не съм работил!? Пазач, кошничар, елмонтажник, предач, дозировчик, металопресъор, експерт, директор, преподавател, издател, редактор, управител, снабдител и продавач-консултант. Може би най-много се фукам с книгите си, десетките ми статии, пътуванията ми в чужбина и разбира се с моя авторски сайт - www.sotiroff.net.

- Пожеланията към читателите?

- Да гледат по-весело на света - с чувство за хумор. И разбира се да не се вземат много насериозно...

Стефан СТОЙЧЕВ

Използван източник:

вестник "Трета възраст", бр. 18, 2 май 2012 г.

ПРОЕКТИ "Поглед към бъдещето през очите на историята"

Съюзът на слепите в България спечели проект, финансиран от Агенцията за хората с увреждания, на стойност 18 600 лв.

Главната цел е запознаването на членове на нашата организация с богатото културно и историческо наследство на София. Бенефициенти по проекта са 104 незрящи.

Основните дейности включват беседа за историята на нашата столица и посещения на Военноисторическия музей, Храм-паметника "Свети Александър Невски" и криптата към него, Националния исторически музей, Боянската църква, Драгалевския манастир, както и на театрална постановка. Ползвайки описателни, сравнителни и тактилни методи, екскурзководите ще дадат богата информация за музейните експонати и историята на посетените обекти. Целите, които ще постигнем чрез реализацията на проекта, се изразяват в извеждане от депресиращата социална изолация на наши членове, повишаване на тяхното патриотично чувство и създаване на мотивация за запознаване с древната история на България чрез посещение на други обекти в страната.

Проектът ще стартира през месец юни тази година.

Инвестираме във вашето бъдеще

Проект на фондация "Хоризонти"

На 3 май фондация "Хоризонти" представи свой спечелен проект на пресконференция, проведена в пресцентъра на БТА. Проектът "Подкрепа за равен старт чрез интегрирано обучение" е финансиран от Европейския социален фонд по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" и е на стойност 370 766 лв.

Бенефициент по проекта е СОУ за деца с нарушено зрение "Луи Брайл" София. В началото г-н Любомир Велков, зам.-директор на училището, го представи на присъстващите. СОУ за деца с нарушено зрение "Луи Брайл" е специално държавно училище. В него се обучават и живеят слепи и слабовиждащи деца от София и страната на възраст от 5 до 19 години. За децата се полагат 24-часови грижи от висококвалифицирани специалисти, повечето от които са били на специализация в Европа и САЩ. Обучението е съобразено с индивидуалните потребности на всяко дете от подготвителен до 12-и клас и е по общообразователна програма. Учениците усвояват пълния обем от академични знания за съответната образователна степен. От 1994 в училището се обучават и деца с множество увреждания. Традицията позволява на екипа на училището да постига високи резултати в областта на специалните програми (ориентиране и мобилност, полезни умения и зрително подпомагане), които са изключително важни за пълноценната интеграция на децата с увредено зрение, а също така и по общообразователните дисциплини. Много от учениците са лауреати на национални и международни награди от състезания като "Математическо кенгуру" и други. Спортен клуб "БОЛИД" към училището развива редица спортове като джудо, голбал, лека атлетика. Той подготви европейски шампион по джудо за жени и бронзов медалист от световно първенство по джудо за младежи. От 2009 г. в училището беше създадена печатница с финансовата подкрепа на МОМН за задоволяване на нуждите от учебници и учебни помагала на учениците. Там се подготвят материали за ДЗИ и НВО за цялата страна. СОУ за деца с нарушено зрение "Луи Брайл" работи и партнира по много национални и международни проекти и програми - Проект "Печатница към Съюза на слепите в България" по Програма ФАР; Проект "Обучение на деца с множество увреждания"- Хилтън - Пъркинс (САЩ); Образователен проект "Коменски" по програма "Сократ"; Програма на ЕС за специална социална помощ; ИДФ "13 века България"; Национална програма за по-пълно обхващане на учениците в училищна възраст - Модел 2; Столична програма "Култура"; Информационни и комуникационни технологии в училище; МФВС - Проект "Спорт за деца в свободното време" и много други. Дейността на фондация "Хоризонти" и основните дейности по проекта представи председателят на фондацията проф. доктор Иван Кацарски, който е и ръководител на проекта.

Фондация "Хоризонти" е юридическо лице с нестопанска цел. Създадена е през 1995 г. от група студенти и специалисти с нарушено зрение. Основните цели на организацията са да защитава интересите на незрящите хора, като ги подпомага в процесите на тяхната социална интеграция и реадaptация в различни сфери на живота - образование, достъп до информация, общуване, професионална и личностна реализация, обучение и преквалификация, достъпна среда и други. Основни дейности, които фондацията извършва, са: организиране и провеждане на курсове за работа с компютър за начинаещи и напреднали, курсове по английски език, разпространение на програмата SpeechLab сред незрящи потребители, поддържане на електронна библиотека за незрящи потребители и предоставяне на учебна и научна литература с избор от над 1500 заглавия, сканиране на учебна литература, звукозаписи в професионално звукозаписно студио и издаване на аудио материали, предоставяне на правни услуги за хора с увреждания от София и страната. Фондация "Хоризонти" е реализирала успешно над 20 проекта, финансирани от национални, европейски и международни донори, като последните от тях са: "Повишаване компютърните и езиковите умения на незрящите", АХУ, 2008, 2009, 2010 г.; "Социални асистенти в помощ на младежи със зрителни увреждания", ОПРЧР, 2008 г.; "Подкрепа за развитие на неправителствените организации на хората с увреждания в България", ОПАК, 2009 г.; "Социални асистенти и домашни помощници в помощ на лица със зрителни увреждания", ОПРЧР, 2011-2012 г.; "Специализирани социални услуги за лица със зрителни увреждания", ОПРЧР, 2011-2012 г., както и настоящият проект.

Проектът е насочен към разширяване на подкрепата за интегрирано образование на деца със зрителни увреждания в София чрез превръщането на СОУДНЗ "Луи Брайл" в образователна институция, предлагаща подкрепа за интегрирано образование, както и за обучението на деца със зрителни и множество увреждания. За постигането на тези цели ще се изпълнят дейности, в резултат на които ще е налице софтуер за брайлов предпечат, изграден достъпен училищен сайт, ще се създаде учебен филм

за обучението по специалните предмети, ще има 5 рекламни клипа на училището, ще се доставят 26 брайлови машини, а също така плочи и шила за интегрираните ученици. В рамките на три обучителни семинара ще бъдат обучени 90 участника (педагози от ресурсни центрове) как практически да работят с деца със зрителни увреждания. Педагозите от ресурсните центрове ще имат възможност да получават консултации от дистанция (през интернет или по телефона) или на място в съответния ресурсен център за ползването на компютърни технологии и обучението в специални умения за децата със зрителни увреждания, с които работят. Децата от СОУДНЗ "Луи Брайл" ще могат да участват активно в общи масови мероприятия за спорт и художествена самодейност, ще получат реална представа за околната среда, исторически и туристически забележителности чрез организираните ученически екскурзии. С постигането на тези цели и резултати проектът ще допринесе за реалната социална интеграция на децата в обществото.

Цели и дейности по проекта

Обща цел - разширяване на подкрепящата среда за интегрирано образование на деца със зрителни увреждания.

Специфични цели:

Повишаване на информираността и чувствителността на обществото относно интегрираното обучение.
Повишаване на специфичните знания и умения на специалистите за оценяване и работа с деца със зрителни увреждания.

Подпомагане и информиране на родители за особеностите в процеса на възпитание и образование на деца със зрителни увреждания.

Улесняване процеса на адаптиране на учебни материали за деца със зрителни увреждания в СОУДНЗ "Луи Брайл" чрез създаване на специализиран софтуер и методики за адаптиране.

Осигуряване на специални учебно-технически средства за деца със специални образователни потребности в СОУДНЗ "Луи Брайл".

Основна дейност:

Провеждане на информационна кампания.

Създаване на специализиран софтуер за предпечат и печат на брайл.

Изграждане на сайт.

Провеждане на 3 обучителни семинара.

Провеждане на консултации по места.

Създаване на учебен филм.

Осигуряване на помощно-технически средства за деца със зрителни увреждания.

Изготвяне на насоки за създаване на единна методика за адаптиране на материали за незрящи.

Адаптиране на тест за училищна готовност за деца със зрителни увреждания.

Издаване на информационен бюлетин.

Провеждане на екскурзии.

Извънкласни занимания за ученици със зрителни увреждания.

Продължителността на проекта е 18 месеца

Марина ПЕТКОВА

СПОРТ Оживление на международния фронт

Шахмат и голбал зад граница

28 април се оказа ден, в който отборите по шахмат и голбал на "Витоша" Софийски университет участваха съответно в Радовиш, Македония и Сараево, Босна и Херцеговина. Създадох се известни затруднения при оформяне на отборите, тъй като има членове, които са с добри показатели както на дъската, така също и на терена. Но в крайна сметка голбалистите поеха на 27 април към поредното си балканско предизвикателство, а на следващия ден сутринта тръгнаха и шахматистите, които трябваше в един ден да отидат, да се състезават и да се върнат обратно в родината.

Отборът по шахмат бе в състав Аглика Данова, Илинка Дилкова, Любомир Василев и Николай Желязков. В турнира взеха участие още националният отбор на Република Македония, Щип, също от домакините, и отборът на Косово. Играеше се на преки елиминации, като в първия кръг нашият отбор изтегли късата сламка и се изправи срещу националите на домакините. Единствено Любомир Василев успя да спечели своята партия и така българите отидоха да се борят за 3-ото място, където ги чакаха косоварите, които загубиха от другия македонски отбор. За бронза българите не оставиха никакви шансове на Косово, като го надиграха категорично. Капитанът Илинка Дилкова и Любомир Василев съответно на I и IV дъска спечелиха своите партии, а Аглика Данова и Николай Желязков на II и III дъска направиха ремита.

Турнирът бе спечелен от националния отбор на Македония, второто място остана за отбора от Щип, третото място за "Витоша" СУ и последни останаха шахматистите на Косово.

Това беше турнир от изключително значение за шахматистите в клуба, които нямаха международни участия от доста години.

По същото време в друга бивша югославска република пот лееха момчетата от голбалния отбор, които вече са със самочувствието, че са сред най-добрите в югоизточна Европа. Трябваше да го докажат за пореден път.

Българският шампион по голбал "Витоша" Софийски университет взе участие на турнир в Сараево. Поканата за състезанието българите получиха при предното си посещение в Босна и Херцеговина в края на март. В турнира взеха участие четири отбора: Баня Лука, "Напредък" Белград, "Витоша" и домакините от Сараево. По предварителна информация форматът на съревнованието трябваше да бъде от 6 тима, но в крайна сметка в залата се появиха 4 и по предложение на българите бе взето решение да се играе всеки срещу всеки в два кръга. Тоест всеки отбор срещна по два пъти всеки от останалите. По този начин се даваше възможност за реванш на всички участници.

Както и предполагаша българите, първият двубой беше между тях и отбора на Белград, който в съвсем близкото минало твърде често тровеше доброто настроение на студентите. Момчетата от "Витоша", мобилизирани и решени да дадат всичко от себе си само и само да прекършат сръбската съпротива, останаха малко изненадани, защото разликата между двата отбора беше очевидна. Но трябва да се отбележи, че през първото полувреме белградчани се държаха повече от достойно. В крайна сметка резултатът 10:5 показва, че българите категорично надделяха над своя доскорошен сръбски кошмар. В следващата среща българите се изправиха срещу отбора на Баня Лука. Преди години той беше на доста посредствено ниво, но в този турнир се оказа костелив орех за "Витоша". Може би подсъзнателно момчетата бяха подценили съперника. "Витоша" победи със 7:4, но победата не дойде никак лесно. В третия си двубой студентите се изправиха срещу домакините, които в крайна сметка също загубиха с резултат 9:5. Така след първия кръг "Витоша" СУ беше едноличен лидер с пълен актив. Но предстоеше още един кръг и там също трябваше да се дублират резултатите, ако нашите искаха да вземат купата. Поредността на мачовете се запази и българите започнаха срещу отбора от Белград, който беше вдигнал високо бялото знаме. Без абсолютно никакво напрежение мачът беше прекратен с резултат 15:5, а българите изпитаха известно разочарование от факта, че сърбите не оказаха никаква съпротива и дори нямаше помен от тяхната борбеност, която демонстрираха много години наред в близкото минало. След това дойде и най-завързаният мач, но такъв си го направиха най-вече родните голбалисти, защото явно продължаваха да подценяват отбора на Баня Лука, който определено беше най-стойностният тим след този на "Витоша". Баня Лука още в началото на срещата поведе и не изпускаше инициативата, а младите голбалисти се опитваха да дадат отпор, но това не им се отдаваше твърде добре. А и те като че ли след турнира от миналия месец бяха понатрупали повече самочувствие, отколкото им беше нужно. През второто полувреме се наложи да влизат старите пушки, за да спасяват

честта българска, но резултатът беше набъбнал до 4 гола разлика в полза на съперниците, които след влизането на опитните български голбалисти забъркаха здрав бетон и не пускаха голове в своята мрежа. Все пак класата си каза думата и бавно българите започнаха да топят разликата. Времето обаче бързо изтичаше. Минута преди края резултатът беше 8:7 за Баня Лука. След това българите успяха да докарат резултата до 8:8, а с последния български удар дойде и победното 9:8. В последната си среща нашите победиха домакините със 7:2 и категорично заеха първото място. Второто място остана за домакините, а тройката допълни отборът от Баня Лука. Бившият витошки кошмар "Напредък" от Белград остана на последното четвърто място.

Българският отбор тръгна обратно към дома на 29 април сутринта заедно с купата, която беше сложена в препълнената витрина на клуба.

А ето и пълния състав на групата, която представи държавата ни в Босна и Херцеговина:

Веселин Кушнеренков - играещ треньор; Михаил Илиев - масажист, асистент; Светломир Селев - шофьор, асистент; Доброслав Илиев, Димо Ангелов, Ивайло Вътов, Иван Янев, Станислав Йорданов, Христомир Пандов - състезатели.

Всички резултати от турнира в Сараево:

Първи кръг

1. "Витоша" Софийски университет, България - "Напредък" Белград, Сърбия 10:5;
2. "Сараево", Босна и Херцеговина - "Баня Лука", Босна и Херцеговина 12:4;
3. "Витоша" СУ - "Баня Лука" 7:4;
4. "Сараево" - "Напредък" 10:9;
5. "Витоша" СУ - "Сараево" 9:5;
6. "Баня Лука" - "Напредък" 8:8.

Втори кръг

1. "Витоша" СУ - "Напредък" 15:5;
2. "Сараево" - "Баня Лука" 2:3;
3. "Витоша" СУ - "Баня Лука" 9:8;
4. "Сараево" - "Напредък" 12:6;
5. "Витоша" СУ - "Сараево" 7:2;
6. "Баня Лука" - "Напредък" 6:6.

Класиране:

1. "Витоша" Софийски университет, България.
2. "Сараево", Босна и Херцеговина.
3. "Баня Лука", Босна и Херцеговина.
4. "Напредък" Белград, Сърбия.

д-р Иван ЯНЕВ

ЮБИЛЕЙ 50 години организиран спорт сред българските слепи

Едно телефонно обаждане на госпожа Зоя Колева е причината да се върна към моите спомени.

Ръководството на нашия съюз е проявило инициатива да отбележи началото на спорта сред слепите в

страната. Търсиха се телефонните номера на господин Стефан Стефанов, заслужил деятел в тази област. Това е добре. Но аз лично мога да съжаля, че шест месеца преди пенсионирането му беше прекратен трудовият му договор. Само той си знае какво е преживял. Постъпи на работа като специалист през декември 1972 г. Търсиха и госпожа Ани Захаријева, тя е участвала в много от организирани прояви. Започнала е работа през 1978 г. Нейният сектор беше културната дейност. След като се връщаме към началото, неизбежно трябва да си спомним, че първите стъпки са поставени от Националното читалище на слепите "Луи Брайл 1928".

Една група от негови членове през 1955 година започва да посещава спортен салон във ВИФ (днес НСА). Преподаватели са експериментирали дали слепите могат да играят на топка и на някои от уредите. Правели са гимнастика на дюшек, както и да скачат на него. Това се потвърждава на общото събрание на читалището, което се провежда през 1957 година.

Цитираме от доклада:

"Групата не е сформирана поради недостатъчното съдействие от страна на ВИФ. Досега те уреждаха този кръжок с експериментална цел, а вероятно не им е повече необходим, обаче ние считаме, че физическата култура е от жизнено значение за слепите и че трябва да се работи не за създаване на физкултурна група, а за масовизиране на физкултурата.

Малко слепи да познават шахматната игра. Необходими са по-сериозни мероприятия за нейното популяризиране".

Из отчетния доклад на Народно читалище на слепите за 1956, публикуван в сп. "Животът на слепите", бр. 2 от 1957 година.

От горния цитат се вижда, че читалищното ръководство е имало задача да насърчава физкултурата и спорта.

Очевидно шахматната игра е била далеч по-рано позната. Тя се е играела за забавление от читатели, които са посещавали малката стая на десния апартамент на площад "Славеиков" 1 Б. На черните фигури е имало забити малки гвоздейчета. Белите полета на дъската са били вдлъбнати. На всички полета е имало дупка, в която са се поставяли фигурите, за да не падат при опипване.

"Наред с доброто изпълнение на повечето от заплануваните задачи, ръководството не успя да се справи с няколко също така важни набелязани решения, макар че в това отношение бяха направени опити, но те не бяха достатъчно настойчиви, за да се постигнат и очакваните от тях положителни резултати. Така например, почти нищо не бе постигнато във връзка с масовизирането на физкултурата сред слепите, което проектирахме да осъществим съвместно със ССБ и районните съвети при същия. На няколко пъти разменихме мнения със същите по този въпрос, но нищо повече от това не направихме. Необходимо е бъдещото ръководство, съвместно със ССБ, да положат по-сериозни усилия за осъществяване масовизирането на физкултурата сред слепите."

Из отчетния доклад на Народно читалище на слепите "Луи Брайл" за 1958, публикуван в сп. "Животът на слепите", бр. 6 от 1959 година.

В друг последващ доклад отново откриваме стремежа на читалищното ръководство да насърчава физкултурата и спорта сред слепите.

Младите хора са слушали по онова време предаванията на футболните мачове по радиото. В края на петдесетте и телевизията започва да показва състезания. Неизбежно в тях се поражда желанието сами да се занимават със спорт. Идващите от училищата за слепи си спомнят за игрите с топка и физическите упражнения в часа по физкултура. Но вече като по-големи, реализирали се в специализираните предприятия на слепите или в други професии извън тях, изпитват нуждата да се занимават със спорт.

След 1959 година в ръководството на Съюза на слепите се обсъжда въпросът за възможностите слепите да спортуват. Всичко това обаче е в сферата на теорията и пожеланията. През 1960 година стопанското ръководство от виждащи специалисти демонстративно напуска управлението на организацията. Те са заменени от млади икономисти. Заедно с мениджърската им работа единият от тях - господин Георги Галев, проявява инициативата да се организират състезания между слепите. В края на 1961 година бях избран в бюрото на Софийския районен съвет. Обсегът на нашата дейност беше от Видин до Петрич. Бе ми възложено да отговарям за кръжочната работа и спорта. Имах контакти с ентузиаста Галев. Ние достигнахме до идеята да направим спортна площадка в ПП "Успех" София. Същевременно виждащите футболисти ме избраха за председател на Физсъвет на

предприятието. Нашият футболен отбор провеждаше срещите си на стадион "Септември". Често с камиона на предприятието група слепи придружавахме отбора и скандирахме край футболното игрище.

През ранната пролет на 1962 година с помощта на физкултурно дружество "Септември" и нашите футболисти изградихме спортна площадка в източния двор на предприятието. То се намираше на "Найчо Цанов" 172. Положи се дренажен пласт от сгур. Пистата за бягане от 60 метра бе валирана и покрита с червен прах от тухли. Очертана бе и от бели варосани ленти. Направихме трап с пясък за дълъг скок. Издигнахме метална рамка, на която закачиха дървена върлина. По искане на футболистите бе запазен периметър към оградата, където те да могат да тренират. Разбира се пространството не беше широко.

Получиха се указания от ръководството на Съюза първата Спартакиада за слепи да се състои в град Варна. Това ни стимулира да зачестим заниманията на площадката. Определихме за треньор Йордан Гранджев. Той работеше в химическия отдел. След работа почти всеки ден той се занимаваше с нашите спортисти. Правеше го доброволно, без никакъв хонорар. В миналото е бил голям състезател по колоездене. Постепенно се оформяше отборът ни. Всички тренираха разпалено и с желанието да се класират на първите места. Най-добър на върлината беше Емануил Попов. Ганка Павлова, с напълно изгубено зрение, покриваше повече от 2 метра на скок от място.

Разговаряхме в цеховете с работниците. След работа убедените млади хора отиваха на площадката. Треньорът се занимаваше с всеки поотделно. Срещу ентузиазма и волята за добро представяне имаше и ирония, и насмешки от една елитна младежка бригада. На фона на постиженията на виждащите те мислеха, че това е някаква пародия. Трябваше да доказвам необходимостта от тази дейност. Позовавах се на международните тихи игри на глухите. Аргументът им беше, че те са напълно здрави. От публикации в списания за слепи от западни страни вече беше известно за игрите на професор Гутман. Той събираше на едно място различни категории инвалиди да спортуват и да се състезават, в това число и напълно слепи. Проученият опит даваше основание те да не бъдат изключвани от спорта. Постиганията им имат други критерии и други измерения. Важни са усилията и волята за преодоляване на препятствията и за мобилизиране на духа и физиката на човека с увреждания. През юли 1962 година на стадион "Спартак" в град Варна се състояха първите национални състезания на съюзните членове. Определиха се като "Спартакиада". Участваха 4 отбора по 10 души (с ръководителите) от Варна, Габрово, Пловдив и София. Надпреварата ставаше едновременно на няколко сектора. Участваха мъже и жени на скок от място, хвърляне на граната, гюле и опашата топка. Мъжете се състезаваха на върлина. Почти занемарения стадион за нас приличаше на олимпийска арена. Много страсти и амбиции съпровождаха състезанията. Всеки състезател участваше във всички дисциплини. Сборът от резултатите в многобоя определяше крайното класиране.

Спомням си за Георги Митев от Варна, гъвкав и пъргав, който зае първо място на върлина. Венелин Банков от София беше най-добър на гюле и граната. Той имаше великолепна мускулеста физика. И двамата с Митев бяха напълно слепи. Правилата не правеха разлика между напълно слепи и състезатели с остатъчно зрение, както е сега по стандартите на IBSA. Публиката се събираше около две дами, които оспорваха приза. Недялка Найденова от София беше по-добра на хвърлянията. Пловдивчанката Мария Андреева имаше симпатиите на съдиите. Казаха ми, че те са мерили при нея по-щедро. И това определи първото място сред жените. След крайното отчитане на резултатите на първо място се класираха представителите от София, следвани от Пловдив. Имах честта да получа купата, като ръководител на нашия отбор, от Желязко Пеев, който беше заместник-председател на Съюза на слепите в България. Всички се радвахме и прегръщахме нашия треньор.

През следващите години се състояха поредните спартакиади. Въвеждаха се нови дисциплини като мятане на диск и копие, бягане, скок със засилване, троен скок, бягане на 100 и 200 метра. По-късно софиянци се подготвяха от професионален треньор - Петър Пенков. С особена почит бих искал да се отнеса към Илия Попов. Повече от 20 години той тренираше нашите състезатели и полагаше усилия за повишаване на техните постижения.

Още през 1963 година софийският районен съвет достави лодка "Ял 6". Тя бе пусната в Панчаревското езеро. Шест души гребяха едновременно под командата на треньора Жоро "Слона". Той взе присърце възможностите на слепите. Постигаха се ритъм и скорост на лодката. Запален гребец и организатор стана Йордан Йосифов. Млади момичета и жени пожелаха също да гребат. Естествено се получи и

необходимостта от премерване на силите. В Пловдив и Варна също имаха лодки. Постепенно се достигна до гребните походи по река Дунав.

Най-масовият спорт по онова време беше изкачването на планини и забележителни местности. Туристически групи се организираха на много места. Софиянци покориха Черни връх и Мусала. Пловдивчани се радваха на Родопите. Стара планина беше обект на дряновските туристи. Аз имах щастието с работници от химическия отдел на "Успех" да изкача Мусала на 15 септември 1966 година. Тогава още нямаше лифтове и ние вървахме от Боровец до хижа Мусала. Прохладата и свежият въздух, сладката умора и онова вътрешно усещане за катерене към небето запазиха чувството ми за красота и днес. Тялото ми по един странен начин възприемаше простора от най-високата точка на Рила. Сякаш един напълно спящ човек се намираще в безкрая на света, близо до космоса и звездите. Масовото туристическо движение доведе до желанието да се предприемат походи по планините. Бих искал да отбележа преминаването от Ком до Емине. В него участваха представители от четирите районни съвета. Групата бе захранвана с провизии от паралелно движеща се кола. Най-голямата заслуга беше на Георги Топалов, служител в ССБ. Последният поход по този маршрут приключи през 1973 година. В почивната станция на Обзор бе организирано тържествено посрещане на походниците. На него присъства и група слепи и придружители от Западна Германия, която почиваше там. През седемдесетте и до средата на осемдесетте години изключителна популярност придобиха екскурзионните летувания. През този период многобройни групи покоряваха Рила, Пирин, Родопите, Стара планина и Средна гора. Нощувките бяха на отделните хижи. Разстоянията между тях понякога се изминаваха за цял ден. Походите позволяваха изкачванията и на най-високите върхове на тези планини. Всяко лято екскурзионните летувания се очакваха с огромно желание и нетърпение. Шахматната игра се радваше на много любители. През шестдесетте години се провеждаха първенства на районните съвети. В няколко последователни години съюзното ръководство организира и шампионат на представителни отбори от Варна, Пловдив, София и Дряново. В този ред обикновено се оформяше и класирането. Шахматният майстор Златко Керчев от Варна неотлъчно беше до своите момчета. Всеки отбор имаше своя треньор. В София беше Морис Леви. Отначало се играеше без часовник. Партиите се отлагаха и продължаваха по два дена. По-нататък се спазваха определените правила. Въведе се часовникът. Само че се играеше на една единствена дъска. Който имаше остатъчно зрение, наблюдаваше ръцете на напълно слепия играч. Това беше неписано предимство. Мисля, че в Холандия в края на шестдесетте години ССБ изпрати своя пръв представител на световното и индивидуално първенство по шах. По онова време най-известните в чужбина слепи шахматисти бяха Баретич и Чабаркапа от Сърбия и Крилов от Русия. Първото наше отборно участие беше в град Пула, хотел Белведере, Хърватия през 1972 година. Там се състоя четвъртата шахматна олимпиада на ИВСА (Международната шахматна асоциация на слепите). Българският отбор се класира в средата. След 1972 година състезанията по лека атлетика ставаха ежегодно. Както в районите съвети, така също и на двустранни срещи. Общосъюзните състезания по лека атлетика се организираха един път на две години.

В края на шестдесетте години в Русия, Ленинград (сега Санкт Петербург) българският отбор по лека атлетика участва в международни състезания.

През юли 1962 година ние с Георги Бодаков преплувахме Дунав от Калафат до Видин. Бяхме пет души от спортен клуб "Септември" София. През следващия месец - август, Николай Божинов с виждащи хора от Дряново е преплувал Дунав от румънския бряг до Свищов. Спомням си първите плувни състезания, които се състояха в София в басейна на XXII училище през 1964 година. Между участниците с остатъчно зрение първи се класира Спас Йосифов, а сред напълно слепите - Ангел Тодоров, учител от Варна. През следващите години периодически се организираха състезания по плуване в Пловдив и Варна.

Трудно бихме могли да си представим слепите хора да карат ски. Ние бяхме запознати от западни източници за подготвителни курсове и състезания. Нашият ски курс беше с треньора Йордан Тотев. През зимата на 1973 година в продължение на една седмица на Витоша в района на хижа Планинец направихме широка писта. Напълно слепи младежи и девойки се учеха да правят рало и завой надясно. Спускаха се сами от лек наклон и следваха инструкциите на треньора.

Имах шанса да се запозная с господин Ерлинг Стурдал от Норвегия. Посетил съм и неговия комплекс в Бетостолен. Той е близо до Лилехамер, където се състоя зимната олимпиада през 1994. В комплекса

стават големи национални и международни състезания по зимни спортове за хора с увреждания. Сред тях се включват слепи и слабовиждащи скиори на дълго бягане. Цялата организация поемат военните. Норвежкият крал е присъствал на тези състезания и е поздравявал участниците. Ерик Стурдал със свои сътрудници и военни е идвал в България. На Паничище се провеждаха дълги бягания и биатлон. □ В конната база на Пазарджик през 1975 година организирахме първото обучение по езда. В него участваха представители от София, Пловдив, Варна и Дряново. Вълнуващо беше поведението на ездачите. Те трябваше да пазят равновесие, да усещат движението на коня. По-късно имаше курсове и в конната база в град Шумен.

Като изключим отборните състезания по шахмат и теглене на въже, през шестдесетте години все още не бе познат един от колективните спортове за слепи - ролбалът. Ние преведохме правилата му за игра. Доставихме 10 топки от чужбина. Започнаха тренировките, направихме врати с мрежа. Играта бързо стана популярна. Организирахме и първите срещи между представители от районните организации. Дадохме топки и на двете училища за деца с нарушено зрение. В София се сформираха два състава. На отборното републиканско състезание тимът от София се класира на първо място. Във вече бившата Югославия ролбалистите имаха международни участия и бяха между най-добрите. Мисля, че при една среща с техни представители проверихме нашите възможности. Най-добрите играчи от страната формираха националния ни отбор. Сред тях ще спомена Красимир Зарев и Николай Захариев от София, Христо Косев от Дряново. Имаше международна среща и с полския отбор.

Истинският успех дойде на европейското първенство, когато на малкия финал в Дания паднахме от Холандия и се класирахме на четвърто място в Европа. Треньор беше Димитър Паскалев. За участието в град Фулда, Германия в началото на 1980 година треньор беше Минчо Ганев от Дряново. Заредиха се допълнително други участия на световни и европейски първенства, където нашите мъже винаги са заемали място в първата десетка.

Този спорт се радваше на интерес и в двете училища. Те също излъчваха свои отбори за общосъюзните състезания. Бяха привлечени и жени. Те мереха сили помежду си във вътрешните първенства.

Съставът им обаче не се представи добре в Полша. □

Спортният календар на Съюза на слепите от 1973 година предвиждаше ежегодни първенства по лека атлетика и плуване. Логично се достигна до най-голямата проява за нашите мащаби.

През септември 1974 година се състояха първите лекоатлетически игри за слепи на представителни отбори от бившите социалистически страни. Само гостите от чужбина, настанени в Спортпалас, бяха 220 души. Състезанията се откриха на централния варненски стадион. Присъстваха официални лица от висшите и местни власти и спортната общественост. Проявата изискваше невероятна организация с много съдийски екипи, транспорт, финансови и технически средства. Българският отбор се класира втори след представителите на Съветския съюз. Югославяните, които по принцип не участваха в прояви на блокове от Варшавския пакт и НАТО, дойдоха от уважение към съседите с голям състав. Ние формирахме солиден екип от специалисти както за подготовката, така и по време на състезанията. Бих искал да благодаря на Стефан Стефанов и колегите ми от организационното направление, на главния съдия господин Любен Атков. Вечерите в Спортпалас бяха изпълнени с концерти. Програми изнасяха самодейци от четирите районни съвета. Няма да забравя и първото посещение на Арне Хусвег. Силно впечатление му правеха състезанията. Искам да подчертая, че тази личност оглави новосъздадения Европейски съюз на слепите. С неговия образ и име сега е почетният медал на тази организация.

Секретарят на Европейския регионален комитет при Световния съвет за благополучие на слепите по онова време доктор Хелмут Пилаш представляваше международните организации на слепите. На съвещание с ръководителите на делегациите, осъществено по наша инициатива, възникна идеята да се създаде международна спортна организация на слепите и слабовиждащи хора. Тя да свиква международни състезания по подобие на тихите игри на глухите или на Международната шахматна асоциация за слепи с президент Ханс Коон от Великобритания. Нашата идея бе обсъдена на заседание на Европейския регионален комитет. Негов заместник-председател по това време беше Иван Илиев, председател на ССБ. Учредена бе комисия под негово председателство, в която влизаше и Арво Карвинен от Финландия, днес председател на Международната есперантската организация за слепи. Първото заседание на спортната комисия при Европейския регионален комитет се състоя в София през март 1975 година. Тя заседаваше в парк-хотел "Москва". В нейната работа участваше и секретарят на

регионалният комитет доктор Хелмут Пилаш. Тогава имахме шанса да участва и доцент Георги Каранешев. Той е бил преподавател в спортната академия по лечебна физкултура. По-нататък този всеотдаен специалист ще играе необикновена роля в спортното движение на хората с увреждания. Едно от важните решения беше да се свика международен форум за учредяването на IBSA. Той се състоя същата година в Париж. Сред първите държави-инициаторки за учредяване на международната организация бе и нашата страна. За съжаление ние нямахме наш представител там. Причината бе освобождаването на Иван Илиев и заместването му с нов председател на ССБ.

През 1975 година внесохме от Полша 10 велосипеда тип "Тандем", които разпределихме между районните съвети. Това позволи участията ни в първите колоездачни походи. По-късно се купиха тандеми и от Италия. Бих искал да напомня, че в Европа и целия свят колоезденето на слепи в съчетание с виждащ и днес се радва на популярност. Организираните дълги маршрути от северните европейски страни до Италия, Испания, Франция, Гърция. Ще спомена за маршрута на Андонов и Кацарски от София до Прага.

На канала на река Марица в Пловдив през 1976 година организирахме поредното републиканско първенство по гребане. Споменавам го с чувство за хумор за това как понякога са прилагани хитрости в борбата за приза. На втория ден на гонките под дъното на лодките на противниковите отбори бяха закачени парцали. Дали бяха подразбрали някои от участниците тази хитрост не знам, но падна голям смях, когато започнаха да повдигат отделните лодки и да ги проверяват. Домакините се посрамяха от своя тренъор. Разбира се сега, когато се връщам в онези времена, мога да кажа, че винаги е преобладавала атмосферата на взаимозачитане и уважение. Походите по Стара планина, по Дунав винаги бяха посрещани с радостно очакване. В тях се раждаше истинско приятелство и контакти, които не замираха.

През 1976 година на петата шахматна олимпиада ние не участвахме. Кореспонденцията минаваше през кабинета на председателя и там при служител, който отговаряше за международната дейност, поканата е останала в забвение. Едно пътуване в чужбина е съпроводено с предварителна подготовка, планиране и включване в международния календар на организацията. Затова пък нашите представители - Атанасов, Джовани Димитров и Стоян Митев участваха с голям успех на шестата олимпиада в Норвик, Холандия през август 1980 година. Ние се класирахме на девето място от всички отбори, а Стоян Митев получи златен медал за спечеленото първо място на четвърта дъска.

Президентът на IBSA Арен Бестман ми поднесе орден от кралицата за доброто мениджърство. Аз го предадох на нашия председател Янаки Градев, за да бъде оставен към спортните трофеи. Бих искал да изразя преклонение пред паметта на президента на IBSA. Той беше не само мой личен приятел, но и на България. През 1982 година присъстваше на първия организиран международен шахматен турнир за слепи в град Варна. Негов организатор беше основаната през предишната година федерация за спорта на инвалидите.

Спортът на глухите и слепите предизвика интереса и на хората с инвалидни колички, на младежи и жени с други физически увреждания. Така се породиха идеята за създаването на една обща спортна организация в страната, която да обхване спорта на хората с различни увреждания. Сред инициаторите бяхме Петко Стефанов - с инвалидна количка, Лазар Марков - заместник-председател на Съюза на глухите в България, и аз, в качеството ми на заместник-председател на нашия съюз. Ние правихме сбирките си в сградата на БСФС. Решихме да поканим някаква политическа личност, която да оглави бъдещата организация. Заедно отидохме в Държавния съвет и разговаряхме с доктор Владимир Калайджиев, председател на съвета за човешките ресурси. Бих искал да отдам своята почит към тази личност. Той имаше топло отношение към всички нас, хората, които бяхме лишени от пълноценно здраве. През май 1983 година в една от залите на Националния стадион "Васил Левски" се състоя учредителното събрание на секция "Спорт сред инвалидите" при БСФС. Ръководството се оглави от д-р Калайджиев, а ние, тримата инициатори, станахме негови заместници. Бе приобшен и преподавателят от ВИФ доцент доктор Георги Каранешев. На 10 октомври същата година се състояха първите общи състезания с отделните групи хора с увреждания на стадион "Васил Левски". Денят беше слънчев и приятен, изпълнен с много емоции. Няколко дена преди това председателят на секцията и неговите заместници имаха среща с държавния глава Тодор Живков, за да му връчат официална покана.

По-късно секцията прерасна във федерация на БСФС. А след параолимпийските игри в Сеул се

превърна в Българската параолимпийска асоциация. Тази спортна организация на хората с увреждания участва със свои представители на всички параолимпийски игри. На тях много слепи и слабовиждащи станаха носители на олимпийски титли. Като пример ще посоча постиженията на Георги Сакеларов от Варна.

Изкушавам се да спомена за страха в съюзното ръководство. Тогавашният председател и някои от членовете му имаха опасения, че тази национална спортна организация на всички хора с увреждания може да погълне нашата икономическа база. Това ме накара да се оттегля от ръководството и на мое място да бъде председателят на ССБ. Времето доказа, че това не се случи. □

Като страна-член на IBSA наши отбори участваха в нейния спортен календар, както и на конгресите ѝ от 1983 година нататък. През същата година България пое домакинството на Европейското първенство по лека атлетика. Ние имахме вече опита от първите международни състезания между отборите на социалистическите страни през 1974. Учредихме подготвителен организационен комитет. Плановете ни бяха утвърдени от тогавашните партийни и държавни органи. В шампионата участваха представители от 23 страни. Състезанията се провеждаха на големия стадион "Юрий Гагарин" във Варна. Присъстваха гости от висши държавни учреждения и обществени организации. Откриването стана с изпълнението на комплекс игри от деца от варненските училища. Свиреше духовният оркестър на Морското училище. При откриването отборите дефилираха със знамената на страните-участнички. Церемонията се повтори и при закриването. В различните сектори имаше оспорвана борба. Постигаха се нови рекорди на отделните дисциплини. Телевизията показва бяганията на напълно слепи на 100 метра. Работеха много съдийски екипи. Сложността се състоеше в това, че се спазваше регламентът на IBSA. Отделно се отчитаха резултатите на слепите и състезателите с остатъчно зрение от втора и трета група. Ако не греша, това беше последното голямо спортно състезание при такова масово участие на слепи и слабовиждащи хора от европейските страни у нас.

След политическите и обществени промени от 1989 година продължиха спортните традиции. Имаше участие на скиори в Бетостолен, Норвегия и параолимпийската зимна олимпиада в Нагано, Япония. На двете места са участвали Ивайло Ковачки и Николай Кирилов.

През 1992 година основахме бегови атлетически клуб "Ахил" за всички групи хора с увреждания. Имах честта да му бъда първият председател в продължение на три години. Той ежегодно уреждаше маратони, както и участие в национални и международни прояви. В маратона на София десетки слепи и слабовиждащи са участвали през годините. Сред тях ще спомена Велик Атанасов, Петър Енчев и други. Клуб "Ахил" е единствената организация, която е изпратила повече от 80 души на ежегодните маратони в Ню Йорк. 15 души от тях са били слепи и слабовиждащи. Състезатели с нарушено зрение са бягали в Канада, Испания, Япония.

Ролбалът бе заменен с голбал. В новата игра няма съществени разлики. Само че новите топки са по-омекотени. С тях няма опасност от травми. Има изменения в размерите на вратите, игрищата, както и в правилата на играта. Бих искал да подчертая, че и днес голбалът е най-популярната колективна игра за слепи. Съюзното ръководство продължи да организира състезания между отбори на отделни регионални организации. Мисля, че трябва да се отдаде нужното признание на реномирания софийски спортен клуб "Витоша". Тази организация с изключително дейно ръководство пое инициативата за организирането на националните турнири с международно участие. Негови представители участваха в десетки международни първенства и срещи в чужбина. Голяма част от финансирането поемаше параолимпийският комитет. Клубът разви още два спорта - шоудаун и стрелба с лък за незрящи. Шахматната игра не бе изоставена. Тя се радва на ежегодни прояви и на изпращане на шахматисти в международни турнири и олимпиади. Надявам се, че учредената спортна федерация към нашия съюз ще изпълнява с успех поставените пред себе си задачи.

Сега, когато правим равностметка на изминалите 50 години организиран спорт за слепи, виждаме, че акцентите на отделните видове спорт сменят местата си. Вече няма състезания по ски, екскурзионни летувания, походи по Дунав. Царицата на спорта - леката атлетика, сякаш е позабравена. Не бива да се пренебрегват плуването и конният спорт. Вярно е, че се появиха джудо, канадска борба и спортна табла. Последната дава възможност и на хора в напреднала възраст да вземат участие. Но когато говорим за изводи и равностметка в областта на физкултурата и спорта, се натъкваме отново на една вечна слабост. Само ограничен кръг от слепи и слабовиждащи участват в тези прояви. През десетилетията се повтаря организационната слабост спортът да не започва от училищата и да обхваща

все по-малко участници. Тази тенденция е характерна и днес. Олимпийският девиз е да се участва, независимо от класирането. Безусловно, ние трябва да се грижим и за спортното майсторство сред хората със зрителни увреждания. А това означава системна работа с най-добрите, намиране на приобщени към нашата среда треньори и ползване на материалните бази към съответните спортни дружества. От практиката ни сме разбрали, че всеки сам трябва да се грижи за своята физика. Нужна е самостоятелна гимнастика при домашни условия, ползване на гири, експандери, велоергометри, бягащи пътечки и други лични спортни уреди. Нужна е работа с родителите, които отрано да приучат слепите деца към движение и укрепване на тялото. През седемдесетте години ние бяхме записали на касетки гимнастика за домашни упражнения, излъчвана от радио София. Споменавам го, защото този тип насърчаване има значение за всички нас. Туризмът, разходките, походите по планините не изискват особена инвестиция.

Бих искал да се извиня за дългото изложение, но ще си позволя в заключение да кажа, че тази важна част от обществената ни дейност може да се развива, ако се въвличат хората в нея, за да се търси финансирането чрез проекти, спонсори, подпомагане от големите и малки спортни клубове на виждащите хора. Движението е живот. Още древните са казали "Mens sana in corpore sano" (Здрав дух в здраво тяло). За обездвижения сляп човек тази максима важи двукратно. За да бъде той мобилен, самостоятелен, да се образова и професионално реализира, трябва да бъде физически здрав и да поддържа упоритост и неугасваща воля за успех в интеграцията си.

Спас КАРАФЕЗОВ

Пловдивските слепи се готвят за първата спартакиада

Десетина души стоят около наскоро изкопания трап за дълъг скок. Половината са скачачи, половината - зяпачи. Слабовиждащият бивш учител по физкултура Йордан Русинов, чието зрение е намалало от удар на гюле, наскоро е провъзгласен за треньор на пловдивските спортисти с нарушено зрение. Той отривисто дава своите инструкции. Скача Костадин Дечев, напълно сляп, нашата голяма надежда в тази спортна дисциплина. Подвикваме и ние, силно и насърчително. Коста е възпитаник на варненското училище за слепи "Георги Димитров" (сега "Проф. Иван Шишманов") и има известна спортна школовка. Преди пет години по молба на Съюза на слепите в България, като ученик от професионалния клас, той и други ученици със спортни качества са сериозно готвени за международен спортен форум в Москва от учителя им по кошничарство Димитър Марков. Коста не е забравил с какво въодушевление той и Виктор Георгиев са пренасяли с количка морски пясък за трапа по дълъг скок. Този трап е използван и от учениците от другото варненско училище за слепи. И една пикантерия - въпросният трап, дълъг почти 4 метра, се оказва малко късичък за Велик Атанасов, който от раз го прескача. За съжаление, въпреки големия ентузиазъм, с който се провежда подготовката на учениците, те не успяват да заминат за московските спортни състезания, вероятно поради липса на пари. Но посредством тази подготовка изглежда е поставено началото на училищното спортуване сред българските ученици с нарушено зрение. Макар че те и дотогава са намирали начини да изливат своята бушуваща енергия в нескончаеми борби свободен стил в спалните помещения, нахъсано ритане на импровизирана топка по училищния двор и бурни боксови схватки, за които са ми разказвали Владимир Радулов, Костадин Дечев и Иван Лазаров.

- Всяка вечер след вечеря Иван Лазаров, Илия Гуделов, Николай Гушев, Симеон Зарев, Марко Петров - Магарето, Коста Стойнов, аз и други - спомня си Костадин Дечев - ритахме топка чак до 9 часа.

Най-хубава била топката от хартия. Тя се чувала достатъчно добре, за да могат напълно слепите футболисти да следят нейното движение. Но преди това за топка са провъзгласявани каменни и дървени плочки, от които сериозни поражения са понасяли обувките на неуморните ритнитопковци. Пак на училищния двор слабовиждащият Динко Лалов и напълно слепият Костадин Дечев са си устройвали люти боксови двубои и то са се млатили без никакви ръкавици.

След Костадин Дечев скача и другата наша полузряща гордост Велик Атанасов, възпитаник на конкурентното училище "Николай Островски" (сега "Луи Брайл"). Той е многобоецът на пловдивския районен съвет и ще се състезава още в три спортни дисциплини - тласкане на гюле, хвърляне на граната и катерене по върлина. След време Велик ще се утвърди почти за цели три десетилетия като поливалентен спортист - скачач на дълъг, висок и троен скок, бегач на 400- и 800-метрови дистанции, гребец на втора "моторна" банка в "Ял 6", шахматист от съюзния представителен отбор, най-добрия български състезател по ски-бягания, представял България няколкократно в чужбина на международни състезания.

Пред трапа застава и Мария Андреева, слабовиждаща, на 25 години и с много хубаво тяло - според познавачите на тази материя, и разбира се - по спортни шорти. Това много кефи всички мъже - слепи, слабовиждащи и напълно зрящи. Слепите ѝ се молят да им разреши да поразгледат и те, но по "брайл" (опипом), легендарните нейни бедра. Всички завиждахме на тренера Русинов, който имаше право не само да пипа бленуваните бедра, но и дори публично да ги масажира.

След това публиката се премества до въжето. Там показват своето майсторство Хюсеин Мустафов и Костадин Грабчев - също участник в първата спартакиада в дисциплината катерене по върлина. Грабчев е силно впечатлен от пътуването на отбора със самолет до Варна - преживяване, което е останало за него незабравимо и до ден днешен. Хюсеин пък тогава е нашият състезател по хвърляне на граната. Впоследствие Хюсеин Мустафов ще бъде постоянен член и на шахматния ни отбор, а също и на отбора по плуване на пловдивчани.

Това се случва през пролетта на 1962 година. Производственици от ПП "Успех" Пловдив се готвят усърдно и прилежно почти всеки делничен ден за Първата общосъюзна спартакиада, която ще се проведе във Варна през август същата година. Набързо приготвената и доста импровизирана спортна площадка включваше споменатите вече трап за скачане и въже за катерене и се намираще на север от първата сграда на новоразкрития куфарджийски цех. В близост до тези две съоръжения се тласкаше гюлето и се хвърляше гранатата. Първите дисциплини, по които българските слепи пробват своето спортно майсторство, са дълъг скок от място, тласкане на гюле, хвърляне на граната и катерене по въже - само за мъже. Катеренето по въже бе много бързо заменено от катерене по върлина - дисциплина, която отпадна като спорт за хора с нарушено зрение по необясними за мен причини.

- Но още преди пет години, есента на 1957 година, - спомня си Димитър Парапанов - след гостуване на Христо Белобрадов заедно с тогавашния председател на ССБ Димитър Домузчиев на Всерусийското общество на слепите (ВОС) в Москва, младите работници на ПП "Успех" Пловдив започват да спортуват на тогава празното място в подножието на Стария град, където сега е ресторант "Бъчвите". Дисциплините са дълъг скок, тласкане на гюле и бягане на 50 метра. Треньор е сътрудникът на районния съвет Любчо, а Иван Балтов в качеството си на зам.-председател на РС е присъствал на тренировките. Понякога и Христо Белобрадов, председател на районния съвет и управител на производствения клон, е идвал на спортната площадка, за да се запознае с хода на тренировките. Първите тогавашни спортисти са Димитър Парапанов, Петър Мишев, Тодор Лардев, Иван Братоевски, Васил Синджирлиев, Андрей Тодоров и Янка Кръстева. Най-вероятно пак става дума за подготовка във връзка със същите спортни състезания в Москва, за които вече стана дума. Г-н Парапанов, пак по негови спомени, дори е написал и кратка информация за тези тренировки до списание "Животът на слепите".

И нещо може би доста любопитно за читателите на "Зари". През въпросната 1962 година при всички спортни дисциплини и тотално слепите, и слабовиждащите са в една група и се състезават помежду си наравно, въпреки техните различни ориентировъчни възможности. След време съвсем справедливо се обособяват група на напълно слепите и група на слабовиждащите. Пак по спомени на Костадин Дечев именно във втората група най-добрите пловдивски скачачи за дълго време са Азим Киазимов, Велик Атанасов и Ангел Малинов.

По онова време Съюзът на слепите в България има не 16 регионални организации, а само 4, наричани

районни съвети, със седалища в София, Пловдив, Варна и Габрово. Тогавашната структура на ССБ е много близка до сегашната икономическа структура на България от 6 икономически региона. И тези 4 районни съвета трябва да подготвят само за няколко месеца своите представителни отбори, състоящи се от 9 състезатели (5 мъже и 4 жени), за Първата спартакиада на ССБ във Варна. А на варненския районен съвет с председател Владимир Желев се пада честта и отговорността да бъде домакин на този спортен форум, от който според мен започва легоброенето на организирания спорт сред българските слепи.

Другите три момичета, усилено трениращи за Първата спартакиада, са Елка Шопова, Анка Таскова и Димитрия Кулишева. И тези красавици, естествено, отключваха също нашите мъжки еротични фантазии. Ние се стремяхме да бъдем колкото се може по-близо и до тях, освен в случаите, когато в техните ръце се намираха тежките жезла - гюлетата и гранатите. Тогавашно жертвахме нашите естетични и еротични наслаждения и се оттегляхме бързо на по-безопасни дистанции.

И състезателите на пловдивската районна организация на ССБ, обхващаща тогава цели 8 окръга (сега области), са всички до един синембузи работници от местното производствено предприятие "Успех", достигнало по онова време крехката детска възраст от 6 години. Тогавашните и активни слепи и слабовиждащи хора почти без изключение се трудят в ПП "Успех". Почти без изключение, защото все пак известен брой млади хора работят като артист-хористи в Професионалния хор на слепите, учители в двете специални училища за слепи, амбулантни търговци, а също и като музиканти.

- Сигурно беше август или края на юли, - предполага Елка Шопова - защото Величка Янева, почиваща тогава във Варна, по къс панталон беше дошла на стадион "Колодрума" (сега на неговото място се извисява Дворецът на спорта и културата), където се провеждаше спартакиадата, за да вика за пловдивския отбор и разбира се да се види и с други приятели и познати от отборите на останалите районни съвети.

През периода 1960-1963 година училището за слепи "Николай Островски", тогава базирано във Варна, от втората половина на юли до 4-5 август се превръща в морски почивен дом на ССБ, в който почиват за цели 20 дни негови членове.

- Тогавашно аз за малко не ударих с гюлето Георги Милчев, също като мен състезател по тласкане на гюле, който по невнимание в този момент пресичаше сектора за тласкане на гюле! - продължава своя разказ Елка.

А пък варненският многобоец Димо Делиев си спомня, че с нашата секс икона Мария Андреева от името на участниците в спартакиадата са поднесли венец пред Братската могила. Костадин Дечев и сега продължава да се възторгва от изключителното спортно майсторство на софиянеца Велин Банков при хвърлянето на граната.

Ние, тогавашните запаянковци, почти неотлъчно присъствахме на тренировките - насърчавахме нашите състезатели, пожелавахме им непременно да попаднат в призовите тройки и да се върнат с награди от спартакиадата.

И една молба към читателите. Ако открият някоя неточност или се сетят за още нещо важно по темата, нека непременно да се обадят. Събитията са се случвали преди половин век и изглежда е съвсем нормално нашите спомени доста да са поизбледнели.

Ангел СОТИРОВ